

Мукачівський державний університет
Факультет менеджменту та індустрії гостинності
Кафедра менеджменту, управління економічними процесами та туризму

Регіональна економіка

Методичні вказівки для підготовки до практичних занять
та виконання самостійної роботи

для здобувачів вищої освіти спеціальностей
051 Економіка (ОС «Бакалавр»)
073 Менеджмент (ОС «Бакалавр»)

Мукачево
2022

УДК 332(072)(075.8)

Розглянуто та рекомендовано до друку науково-методичною радою Мукачівського державного університету

протокол №12 від 22 серпня 2022 р.

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму протокол №12 від 21 червня 2022 р.

Укладач

Пугачевська К.Й. - к.е.н., доцент кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму МДУ

Рецензент

Черничко Т.В. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та фінансів МДУ

Р32

Регіональна економіка: методичні вказівки для підготовки до практичних занять та виконання самостійної роботи для здобувачів вищої освіти спеціальностей 051 Економіка (ОС «Бакалавр») та 073 Менеджмент (ОС «Бакалавр) / укладач К.Й. Пугачевська. - Мукачево: МДУ, 2022. - 32 с. (1,7 д.а).

У методичних вказівках структуровано тематику практичних занять з дисципліни у відповідності до затвердженої програми та наведено завдання для самостійної та індивідуальної роботи, спрямовані на оволодіння здобувачами вищої освіти поглиблених теоретичних знань у галузі регіональної економіки.

© МДУ, 2022

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
2. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ.....	9
Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни.....	9
Тема 2. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.....	10
Тема 3. Економічне районування та територіальна організація господарства..	11
Тема 4. Регіон в системі територіального поділу праці.....	12
Тема 5. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах.....	13
Тема 6. Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики.....	14
Тема 7. Механізм реалізації регіональної економічної політики.....	15
Тема 8. Природний та трудоворесурсний потенціал України.....	16
Тема 9. Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем.....	17
Тема 10. Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку.....	18
3. ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ КУРСУ	19
4. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ.....	21
5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	22
6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	24
 <i>Додатки</i>	
<i>Додаток А</i> Пропоновані теми рефератів.....	26
<i>Додаток Б</i> Пропонована тематика індивідуальних навчально-дослідних завдань.....	27
<i>Додаток В.</i> Вимоги до написання реферату.....	28

ПЕРЕДМОВА

Мета – формування знань щодо теоретичних і практичних засад територіальної організації продуктивних сил України, сучасного стану регіонального розвитку економіки та про територіальну і галузеву структуру господарського комплексу, а також об'єктивну необхідність раціонального використання всіх видів ресурсів і охорони навколишнього середовища.

Завдання – засвоєння теорії регіональної економіки і регіонального розвитку, наукових засад регіональної економічної політики; оволодіння знаннями про територіальну і галузеву структуру господарського комплексу України та її регіонів; об'єктивну необхідність раціонального та ефективного використання природних, науково-виробничих, людських ресурсів регіонів країни; засвоєння принципів раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища, понять про екологічний моніторинг, екологічні нормативи і стандарти.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати: зміст економічних категорій; взаємозв'язок понять та показників; господарський механізм функціонування на рівні місцевого самоврядування; механізм розміщення продуктивних сил; методи кількісної і якісної оцінки економічних явищ; шляхи підвищення ефективності використання потенціалу території.

вміти: кількісно оцінювати явища й визначати тенденції зміни показників; економічно обґрунтовувати технічні та організаційні рішення; розрахувати величину потенціалу території; вибрати ефективні виробничі, технологічні та проектні рішення, що забезпечували б інтенсифікацію і підвищення ефективності розміщення продуктивних сил; виконувати економічний аналіз виробничо-господарської діяльності на рівні регіонів, виявляти резерви підвищення ефективності та використання трудових, матеріально-технічних та фінансових ресурсів.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен набути таких компетентностей:

Для спеціальності 051 Економіка (ОС «Бакалавр»)

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків

Результати навчання:

РН 7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

РН 9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

РН 16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

РН 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Для спеціальності 073 Менеджмент (ОС «Бакалавр»)

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 6.

Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ФК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ФК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

ФК 9. Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.

ФК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

ФК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

ФК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички

Результати навчання:

РН 4 Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.

РН 6 Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень

РН 9 Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи

РН 16 Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. СУТНІСТЬ ТА СТАН РЕГІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни

Поняття про предмет дослідження науки «Регіональна економіка». Місце дисципліни в системі наукових дисциплін, його мета і завдання. Структура дисципліни. Теоретико-методологічні основи «Регіональної економіки».

Тема 2. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів

Економічні закони і закономірності розміщення продуктивних сил. Сутність економічних законів та закономірностей. Закономірності ефективного розміщення продуктивних сил, територіального поділу праці, економічної цілісності регіону, регіональної інтеграції господарства, територіальної комплексності, концентрації та диференціації продуктивних сил, зближення рівнів соціально-економічного розвитку регіонів.

Принципи розміщення продуктивних сил. Принципи раціонального та оптимального розміщення виробництва, збалансованості, пропорційності та комплексності виробництва, розміщення підприємств згідно з раціональними формами суспільної організації виробництва, урахування міжнародного територіального поділу праці, збереження екологічної рівноваги, обмеженого централізму.

Фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів. Сировинний, паливно-енергетичний, водний, трудовий, споживчий, транспортний фактори, фактор науково-технічного прогресу, фактори ринкової кон'юнктури, економіко-географічного положення та екологічний. Вплив факторів на формування економіки регіонів.

Тема 3. Економічне районування та територіальна організація господарства

Основні форми територіальної організації господарства. Сутність територіальної організації. Класифікація економічних зв'язків. Територіальна структура. Форми розміщення продуктивних сил – пункти, центр, вузол, комплекс, район. Територіально-виробничі, портово-промислові комплекси та науково-технологічні зони.

Основи економічного районування. ТВК як основа економічного району. Сучасне економічне районування України. Нові сітки економічних районів за Ф.Заставним та О.Масляком (9 районів), О.Шаблієм (6), В.Поповкіним (5 макрорайонів і 10 мезорайонів).

Тема 4. Регіон в системі територіального поділу праці

Нові парадигми та концепції регіону.

Типологізація регіонів. Типологізація за вихідним станом та динаміці визначеного індикатору; за головними проблемами регіонального розвитку; з орієнтацією на цілі, завдання і механізми регіональної політики.

Поняття про територіальний поділ праці. Різновиди ТПП: генеральний, внутрішньорайонний, довкола економічного центру, постадійний, фазовий, епізодичний.

Показники ефективності спеціалізації території, коефіцієнти локалізації, виробництва продукції на душу населення, міжрайонної товарності.

Територіальний поділ праці як основа формування економічних районів. Ступінь участі регіону в ТПП. Територіально-виробничі комплекси як прояв ТПП. Вплив великих міст та основних форм територіальної організації виробництва на економіку регіону. Критерії і принципи економічного регіону.

Тема 5. Фактори сталого розвитку продуктивних сил

Основні загальноекономічні показники розвитку регіону та аналіз його економічного потенціалу. Основні розділи сучасної програми регіонального розвитку.

Характеристика загального рівня соціально-економічного розвитку регіону. Середньорічна чисельність населення. Чисельність працівників, зайнятих у народному господарстві. Валовий внутрішній продукт. Обсяг продукції промисловості. Виробництво товарів народного споживання. Валова продукція сільського господарства. Обсяг капітальних вкладень за рахунок усіх джерел фінансування. Доходи місцевих бюджетів. Видатки місцевих бюджетів. Грошові доходи населення. Обсяг роздрібного товарообігу. Обсяг реалізації платних послуг населенню. Обсяг експорту товарів. Баланси основних видів промислової і сільськогосподарської продукції. Середні ціни на основні види продукції.

Тема 6. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах

Суть господарського комплексу. Основні умови формування господарського комплексу України. Основні риси господарства України.

Народногосподарський комплекс України. Галузева, територіальна, функціональна та організаційна структура народногосподарського комплексу України. Виробнича й невиробнича сфери народного господарства. Загальна характеристика промисловості, сільського господарства та транспорту. Основні ланки невиробничої сфери.

Трансформація господарського комплексу за ринкових умов.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ ЕКОНОМІЧНИМ І СОЦІАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ

Тема 7. Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики

Поняття регіональної економіки та регіональної політики. Засади функціонування регіональної економіки. Соціально-економічний потенціал регіону. Державні регіональні програми як складова частина регіональної політики.

Регіональна економічна політика, її сутність та завдання. Державна регіональна політика її об'єкти і суб'єкти. Принципи ДРЕП перехідного періоду. Складові частини ДРЕП: економічна, соціальна, науково-технічна, екологічна, демографічна, гуманітарна, національна, зовнішньоекономічна, управлінська політики.

Напрями регіональної політики.

Тема 8. Механізм реалізації регіональної економічної політики

Проблеми реалізації регіональної економічної політики. Законодавче підґрунтя.

Механізм реалізації регіональної економічної політики держави. Принципи державного регулювання регіонального економічного розвитку, його складові елементи. Програми розв'язання регіональних проблем.

Державне регулювання соціально-економічного розвитку регіонів. Адміністративно-правове, економічне та специфічно-територіальне регулювання. Роль обласних, районних та міських держадміністрацій в реалізації державної політики в регіонах.

Місцеві бюджети як фінансова основа соціально-економічного розвитку регіону. Державна регіональна фінансова політика. Муніципальні фінанси. Функції місцевих бюджетів.

Тема 9. Природний та трудовресурсний потенціал України

Природні передумови. Класифікація природних ресурсів. Мінеральні, земельні, водні, біологічні, рекреаційні, кліматичні і космічні ресурси, ресурси Світового океану. Вичерпні і невичерпні природні ресурси.

Природно-ресурсний потенціал України. Земельні, кліматичні, рекреаційні ресурси, рослинний та тваринний світ, ресурси Чорного та Азовського морів, корисні копалини, анутрішні води тощо.

Демографічні передумови розміщення продуктивних сил.

Трудовресурсний потенціал. Аналіз демографічної ситуації і ринку праці в регіоні. Регіональний ринок праці. Працедифіцитні та праценадлишкові регіони України.

Тема 10. Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення

Суть і класифікація міжгалузевих комплексів. Міжгалузеві регіональні комплекси мінерально-промислової, агропромислової, лісопромислової, морепромислової орієнтації. Цільовий та технологічний підходи до виділення міжгалузевих комплексів. Виробничі програми міжгалузевих регіональних комплексів. Основні цілі міжгалузевого комплексу.

Паливно-енергетичний, металургійний, машинобудівний, хіміко-лісовий, будівельний комплекси. Комплекс галузей легкої промисловості. Агропромисловий комплекс. Рекреаційний комплекс.

Тема 11. Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем

Виробнича інфраструктура регіону. Енергетична інфраструктура. Транспортна система регіону. Розвиток виробничих зв'язків у регіонах.

Соціальна інфраструктура. Соціально-побутова та соціально-духовна інфраструктура регіону. Побутове обслуговування. Пасажирський транспорт та засоби зв'язку. Освіта. Культура. Охорона здоров'я, фізкультура і спорт.

Тема 12. Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку

Сучасне економічне районування України. Центральноукраїнський економічний район (Київська, Чернігівська, Черкаська, Житомирська, Кіровоградська обл.). Західноукраїнський економічний район (Рівненська, Волинська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Вінницька, Хмельницька, Закарпатська, Черновецька обл.). Донецько-Придніпровський економічний район (Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Запорізька обл.). Північно-східний економічний район (Харківська, Полтавська, Сумська обл.). Причорноморський (Південний) економічний район (Одеська, Миколаївська, Херсонська обл.).

Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові структури. Сутність міжнародного поділу праці. Економічна інтеграція. Економічні союзи. Форми зовнішньоекономічної діяльності. Зони спільного підприємництва. Зовнішньоекономічні зв'язки України.

2. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ, МЕТОД І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Питання для обговорення

1. Об'єкт та предмет дослідження регіональної економіки
2. Методологія регіональної економіки
3. Основні завдання регіональної економіки як науки
4. Регіональна економіка в системі наукових дисциплін
5. Теорії розміщення продуктивних сил і розвитку регіонів
6. Проблеми функціонування регіональної економіки в Україні

Рекомендована література: [1,4,5]

Тестові завдання

1. Класична теорія регіональної економіки використовує принципи, запропоновані:
 - а) А. Вебером;
 - б) В. Кристаллером;
 - в) А. Льошем;
 - г) Дж. М. Кейнсом.
2. Якого вченого вважають засновником регіоналістики?
 - а) У. Ізарда;
 - б) А. Сміта;
 - в) П. Самуельсона;
 - г) правильні усі відповіді.
3. Визначте один з основних законів “Регіональної економіки”:
 - а) переходу кількості в якість;
 - б) сталого розвитку продуктивних сил регіонів;
 - в) заперечення заперечення;
 - г) про бюджет держави.
4. Що виступає методологічною першоосновою науки “Регіональна економіка”?
 - а) марксистсько-ленінське вчення;
 - б) кейнсіанство;
 - в) матеріалістична діалектика;
 - г) вчення Дарвіна.
5. В якому варіанті правильно визначені всі принципи дослідження в науці “Регіональна економіка”?
 - а) самовизначення і самоокупності;
 - б) лібералізації і демократизації;
 - в) цілеспрямованості, цілісності, самоорганізації, специфічності та загальності;
 - г) математичного аналізу, синтезу і картографії.

Питання для самоперевірки

1. Якими методами можна скористатися при проведенні досліджень регіональної економіки?

2. В чому сутність економічного закону і закономірностей, та їх об'єктивний характер.
3. Охарактеризуйте етапи, за якими здійснюється процес пізнання у сфері регіональної економіки?
4. Поясніть, що досліджує кожна з наступних наук про економіку і яке місце в цій системі відводять науці «Регіональна економіка»:
 - макроекономіка;
 - мікроекономіка;
 - економічна статистика;
 - глобальна економіка.

ТЕМА 2. ЗАКОНОМІРНОСТІ, ПРИНЦИПИ І ФАКТОРИ РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ ТА ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ

Питання для обговорення

1. Закономірності розміщення продуктивних сил.
2. Принципи розміщення суспільного виробництва.
3. Фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.

Рекомендована література: [1,4,5]

Тестові завдання

- 1. В яких умовах особливого значення набуває фактор ринкової кон'юнктури?**
 - а) при функціонуванні планової економіки;
 - б) в екстремальних умовах війни та післявоєнної відбудови;
 - в) не залежить від суспільно-політичної та економічної систем;
 - г) в країнах ринкової і трансформаційної економіки.
- 2. До яких принципів відноситься надання переваги соціальним та економічним чинникам розвитку регіонів?**
 - а) регіональної політики України;
 - б) політичних програм деяких найбільш впливових партій;
 - в) діяльності законогартійної влади;
 - г) агропромислової політики держави.
- 3. В чому полягає принцип вирівнювання рівнів економічного розвитку регіонів?**
 - а) рівномірність всіх форм власності;
 - б) зближення територій за узагальненими показниками, які характеризують результативність їх господарської діяльності;
 - в) спеціалізація виробництва;
 - г) кооперування виробничих відносин підприємств.
- 4. Що собою являє закономірність комплексного розвитку і розміщення продуктивних сил?**
 - а) поліпшення соціальних умов життя населення;
 - б) найбільший ефект забезпечується найменшими витратами на розміщення об'єкта;
 - в) поділ праці згідно з кваліфікацією, віком і статтю;
 - г) створення транснаціональних корпорацій
- 5.. Як Ви можете охарактеризувати взаємовідносини між законами і закономірностями?**
 - а) це антиподи;
 - б) вони характеризують різні сфери діяльності;
 - в) це слова-синоніми, які ототожнюють одне явище;

г) закономірності – це закони, специфічні для одного або кількох явищ.

Питання для самоперевірки

1. Розкрийте суть наступних економічних законів:
 - закон соціально-економічної збалансованості;
 - закон товарообміну;
 - закон товаровиробництва.
2. Охарактеризуйте значення понять «економічний ефект» та «економічна ефективність» та вкажіть на взаємозв'язок між ними.
3. В чому полягає суть закономірності соціальної спрямованості розвитку продуктивних сил?
4. В чому полягає суть закономірності раціонального розміщення виробництва?
5. В чому полягає суть закономірності пропорційного розміщення продуктивних сил?

ТЕМА 3. ЕКОНОМІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ГОСПОДАРСТВА

Питання для обговорення

1. Сутність економічного району та об'єктивний характер його формування.
2. Основні районоутворюючі фактори.
3. Принципи і критерії виділення великих економічних районів, їх основні типи.
4. Мережа економічних районів України та практичне значення економічного районування

Рекомендована література: [1,4,5]

Тестові завдання

1. Які етапи існують при визначенні місць розміщення господарських об'єктів?
 - а) розподіл промислових об'єктів по районах;
 - б) наявність водних ресурсів;
 - в) прив'язка об'єктів до конкретних місць розташування у середині районів;
 - г) правильні відповіді у варіантах а) і в).
2. На основі якого критерію здійснюється економічне районування?
 - а) поглибленого аналізу територіальної організації продуктивних сил;
 - б) показників соціально-економічного розвитку;
 - в) наявності інфраструктури ринкової економіки;
 - г) створення вільних економічних зон.
3. Які підходи до визначення економічних районів Ви знаєте?
 - а) економічний та адміністративний;
 - б) сировинний та трудоворесурсний;
 - в) екологічний та соціальний;
 - г) загальнодержавний та регіональний.
4. Якими ознаками характеризується економічний район?
 - а) комплексність;
 - б) керованість;
 - в) спеціалізація;
 - г) правильні усі відповіді.
5. Сучасна мережа економічних районів України:
 - а) гальмує розвиток економічних процесів;

- б) не потрібна в умовах ринкової економіки;
- в) у цілому відповідає науковим критеріям економічного районування;
- г) не визначена.

Питання для самоперевірки

1. За якими параметрами можна охарактеризувати територіальну структуру економіки?
2. Охарактеризуйте постійні та змінні чинники районування.
3. Яким чином проводиться розмежування економічних регіонів.
4. Які показники можуть використовуватися для кількісного визначення рівні спеціалізації економічних районів?
5. Назвіть основні історичні етапи економічного районування України.

ТЕМА 4. РЕГІОН В СИСТЕМІ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ПОДІЛУ ПРАЦІ

Питання для обговорення

1. Нові парадигми та концепції регіону.
2. Типологізація регіонів.
3. Сутність поняття «територіальний поділ праці».
4. Територіальний поділ праці як основа формування економічних районів.

Тестові завдання

1. Територіальний поділ праці в сільському господарстві регіонів:
 - а) не має відмінностей;
 - б) існує в силу об'єктивних факторів;
 - в) визначається державною регіональною політикою;
 - г) залежить від рівня іноземних інвестицій.
2. Визначте доцільний рівень взаємовідносин промислової кооперації із спеціалізацією:
 - а) антагоністичні;
 - б) незалежні;
 - в) органічно пов'язані;
 - г) характеризують одне і те ж саме поняття.
3. При проведенні аналізу економічного розвитку регіонів використовують:
 - а) методикку розвинутих країн світу;
 - б) порівняльні показники ефективності виробництва;
 - в) напрацювання планової економіки;
 - г) методи "шокової терапії".
4. Основою спеціалізації господарського комплексу регіону виступає:
 - а) переважання державних інтересів;
 - б) пріоритет регіональних цілей;
 - в) територіальний поділ праці;
 - г) взаємодія всіх гілок і рівнів господарської влади.
5. Спеціалізація та обмін товарів у територіальному поділі праці в частині їх взаємодії характеризуються:
 - а) тісним взаємозв'язком;
 - б) антагоністичним протиріччям;
 - в) домінуванням спеціалізації;
 - г) переважанням обміну товарів.

Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення поняттю територіальний поділ праці та охарактеризуйте різновиди територіального поділу праці.
2. Як співвідносяться між собою поняття «територія» та «регіон»?
3. За якими показниками та параметрами можна сформулювати макроекономічну характеристику регіону?
4. За якими критеріями здійснюється диференціація регіонів за рівнем розвитку продуктивних сил?
5. В чому вбачаються прояви диспропорцій в територіальній регіональній структурі?

ТЕМА 5. ГОСПОДАРСЬКИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ, ЙОГО СТРУКТУРА І ТРАНСФОРМАЦІЯ В РИНКОВИХ УМОВАХ

Питання для обговорення

1. Суть господарського комплексу.
2. Народногосподарський комплекс України.
3. Трансформація господарського комплексу за ринкових умов.

Рекомендована література: [1,4,5]

Тестові завдання

- 1. Чи має перспективи виробництво продукції електронної промисловості в державі?**
 - а) ми не зможемо досягти рівня розвинутих країн;
 - б) має великі перспективи;
 - в) потрібне для галузей воєнно-промислового комплексу;
 - г) держава задовольниться імпортом продукції.
- 2. Чи наявний в Україні достатній потенціал в області сучасних технологій?**
 - а) необхідно покладатися на давні розробки часів минулої держави;
 - б) присутній в галузі теоретичних наук;
 - в) наявний;
 - г) відсутній взагалі.
- 3. Який ефект має господарський сектор від законодавчо-нормативного забезпечення на держаному рівні?**
 - а) він взагалі відсутній;
 - б) це база щодо подальшої діяльності;
 - в) спонукає до заформалізованості в роботі;
 - г) правильні відповіді у варіантах а) і б).
- 4. Виберіть найбільш ефективні важелі впливу державної політики на господарський комплекс:**
 - а) відсутність державного втручання;
 - б) вирішення ситуативних проблем;
 - в) взаємодія державних та ринкових механізмів;
 - г) керування в ручному режимі.
- 5. Валовий внутрішній продукт України станом за останні роки порівняно з 1990 роком:**
 - а) значно менший;
 - б) не змінився;
 - в) набагато збільшився;

г) не обраховується.

Питання для самоперевірки

1. В чому особливості формування та аналізу галузевої структури народного господарства України.
2. Які галузі економіки входять до сфери матеріального виробництва і нематеріальних послуг?
3. Які зміни відбулися в науково-технічній сфері в Україні за останні роки?
4. Що собою являють міжгалузеві виробничі та територіально-виробничі комплекси? Наведіть приклади.
5. Сутність структурної переорієнтації економіки України.

ТЕМА 6. СУТНІСТЬ, МЕТА І ЗАВДАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Питання для обговорення

1. Поняття регіональної економіки та регіональної політики.
2. Регіональна економічна політика, її сутність та завдання.
3. Напрями регіональної політики.

Рекомендована література: [1,4,5]

Тестові завдання

1. **На які основні групи поділяються всі головні показники розвитку регіонів?**
 - а) соціальні та економічні;
 - б) демографічні;
 - в) екологічні;
 - г) правильні всі відповіді.
2. **Наявність однієї-двох профілюючих галузей у промисловості регіонів означає:**
 - а) більшість галузей промисловості знаходяться у депресивному стані;
 - б) ці галузі є “локомотивами зростання”, прикладом для інших спрямувань розвитку;
 - в) закономірне явище у сучасній ринковій економіці;
 - г) наявність монополізму та відсутність конкуренції.
3. **Хто виступає суб’єктами регіональної економічної політики?**
 - а) інституційні структури ринкової економіки;
 - б) органи виконавчої влади та місцевого самоврядування;
 - в) банківська система держави;
 - г) зовнішньоекономічні відносини регіонів.
4. **Виберіть правильний варіант визначення терміна “об’єкт державної регіональної економічної політики”:**
 - а) території, в яких здійснюються державне управління і місцеве самоврядування;
 - б) суб’єкти господарської діяльності регіонів;
 - в) громадські та політичні організації;
 - г) правильні всі відповіді.
5. **В чому полягає зближення рівнів соціально-економічного розвитку регіонів?**
 - а) створення єдиної енергетичної системи;

- б) отримання дотацій і субсидій;
- в) нівелювання відмінностей розвитку шляхом структурної перебудови господарства областей;
- г) участь регіонів у роботі міжнародних організацій

Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення регіональної економічної політики та охарактеризуйте структуру економічної політики, вкажіть її суб'єктів.
2. Вкажіть на основні риси підходів до проведення економічної політики.
3. Які особливості політики самоуправління і ефективності підприємства в системі регіональної економічної політики?
4. Як співвідносяться між собою регіональна економічна та соціальна політика?

ТЕМА 7. МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Питання для обговорення

- 1 Проблеми реалізації регіональної економічної політики.
2. Механізм реалізації регіональної економічної політики держави.
3. Державне регулювання соціально-економічного розвитку регіонів.
4. Місцеві бюджети як фінансова основа соціально-економічного розвитку регіону.

Рекомендована література: [1,4,5]

Тестові завдання

1. Однією з головних цілей створення єврорегіонів в Україні є:
 - а) отримання гуманітарної допомоги;
 - б) діяльність технополісів на даних територіях;
 - в) посилення інвестиційної привабливості;
 - г) правильні усі відповіді.
2. Кластерна модель розвитку вперше знайшла своє застосування:
 - а) в країнах Південно-Східної Азії;
 - б) в Сполучених Штатах Америки;
 - в) в Україні;
 - г) в Італії.
3. Україна на даному етапі в основному застосовує:
 - а) короткострокове програмне регулювання;
 - б) весь комплекс видів та методів планування;
 - в) прогнозування соціально-економічного розвитку;
 - г) взагалі не застосовує планування
4. Яка роль регіонального планування економіки в умовах ринкових відносин?
 - а) заважає ефективному ринковому середовищу;
 - б) є ефективним важелем регулювання;
 - в) не впливає на соціально-економічний розвиток;
 - г) функціонує для отримання об'єктивної статистичної інформації.
5. Наявність антимонопольного комітету в державі та його дії призвели до:
 - а) повної ліквідації монополізму;
 - б) розвитку малого та середнього бізнесу;

- в) формального характеру діяльності, неповного дотримання антимонопольного законодавства;
- г) узгодження діяльності з подібними структурами інших країн.

Питання для самоперевірки

1. В чому полягає суть механізму реалізації державної регіональної економічної політики?
2. Яка відмінність між методами прямого та непрямого економічного регулювання державної регіональної політики?
3. Охарактеризуйте бюджетно-фінансові важелі реалізації регіональної економічної політики
4. Вкажіть на передумови та можливі наслідки створення спеціальних економічних зон.

ТЕМА 8. ПРИРОДНИЙ ТА ТРУДОРЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Питання для обговорення

1. Сутність природно-ресурсного потенціалу та його структура.
2. Кількісна і якісна оцінка природних ресурсів та природних умов.
3. Характеристика природно-ресурсного потенціалу України та регіонів.
4. Ресурсозбереження - головний напрям використання природно-ресурсного потенціалу.

Рекомендована література: [1,4,5]

Тестові завдання

- 1. На якому рівні знаходиться забезпечення роботою жителів села?**
 - а) в основному не забезпечені оплачуваною роботою;
 - б) працездатне населення у працездатному віці відсутнє;
 - в) їх задовольняє праця на присадибних ділянках;
 - г) вони поступово переходять на фермерський обробіток землі.
- 2. Які нижня та верхня межа працездатного віку встановлені для чоловіків?**
 - а) 18 і 60 років;
 - б) 18 і 55 років;
 - в) законодавчо не обмежені;
 - г) 16 і 60 років.
- 3. Населення сучасної України внаслідок міграційних процесів:**
 - а) збільшується;
 - б) зменшується;
 - в) залишається на попередньому рівні;
 - г) міграційні процеси відсутні.
- 4. Від чого залежить процес розширеного відтворення населення?**
 - а) ефективною демографічної політики держави;
 - б) рівня матеріального забезпечення населення;
 - в) стабільності і впевненості в завтрашньому дні;
 - г) правильні всі відповіді
- 5. Яка класифікація природних ресурсів є правильною?**
 - а) рудні та нерудні;
 - б) земельні і водні;

- в) природна та економічна;
- г) рекреаційні та стимулюючі.

Питання для самоперевірки

1. Яка роль демографічних передумов у розвитку народного господарства?
2. Вкажіть галузі, на розміщення яких найбільш суттєво впливає сировинний фактор розміщення продуктивних сил.
3. Вкажіть галузі, на розміщення яких найбільш суттєво впливає паливноенергетичний фактор розміщення продуктивних сил.
4. Вкажіть галузі, на розміщення яких найбільш суттєво впливає транспортний фактор розміщення продуктивних сил.

ТЕМА 9. ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ ЯК ЄДНІСТЬ РЕГІОНАЛЬНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Питання для обговорення

1. Просторові відмінності соціально-економічного розвитку України.
2. Типологія регіонів України за рівнем і особливостями розвитку

Рекомендована література: [1,4,5]

Тестові завдання

- 1. За чією пропозицією здійснюється формування Програми соціального і економічного розвитку регіону?**
 - а) Міністерства економіки і торгівлі;
 - б) суб'єктів економічної діяльності регіону;
 - в) регіональних органів влади;
 - г) торгових організацій області.
- 2. Проблеми вдосконалення розвитку регіональної системи повинні вирішуватись:**
 - а) адміністративними методами;
 - б) активною громадською діяльністю;
 - в) програмним методом;
 - г) повторенням досвіду країн Східної Європи.
- 3. В останній період обсяги товарообміну між регіонами:**
 - а) виросли;
 - б) залишились на попередньому рівні;
 - в) значно знизилась;
 - г) перейшли на бартерні умови.
- 4. Можливості командно-адміністративної системи в державному регулюванні регіонального розвитку:**
 - а) потребують подальшого використання;
 - б) доповнюють принципи ринкової економіки;
 - в) є невід'ємною складовою економічного зростання;
 - г) повністю вичерпані.
- 5. Регіональний розвиток економіки України:**
 - а) незадовільний;
 - б) адаптований до ринкових умов господарювання;
 - в) неприйнятний для нашої держави;

г) можливий тільки в умовах постіндустріальної економіки.

Питання для самоперевірки

1. Які просторові відмінності соціально-економічного розвитку України?
2. Як класифікують регіони України за рівнем розвитку?
3. Як класифікують регіони України за особливостями розвитку?

ТЕМА 10. ЕКОНОМІКА РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Питання для обговорення

1. Стратегія економічного розвитку регіонів, основні підходи до неї.
2. Суть, роль і місце ПЕК в НГК України.
3. Прогнозування та економічне програмування як стадії державного планування.
4. Поняття та особливості проблемних регіонів. Депресивні регіони
5. Якісні показники проблемних регіонів.

Рекомендована література: [1,4,5]

Тестові завдання

1. До складу Центрального економічного району входять:
 - а) Київська, Житомирська і Чернігівська області;
 - б) Київська, Черкаська області та м. Київ;
 - в) Київська, Черкаська і Житомирська області;
 - г) Київська, Житомирська області та м. Київ.
2. Ядром Східного економічного району є:
 - а) м. Харків;
 - б) м. Полтава;
 - в) м. Суми;
 - г) підприємства машинобудування.
3. Шельф Чорного та Азовського морів має велику цінність як:
 - а) територія з рибними запасами;
 - б) акваторія ефективного судноплавства;
 - в) район зосередження родовищ нафти і газу;
 - г) шляхи сполучення з Грузією та Азербайджаном.
4. Визначте експортний потенціал Придніпровського економічного району:
 - а) високий;
 - б) низький;
 - в) середній по Україні;
 - г) характеризується валовим збором зернових культур.
5. Ґрунти Поліського економічного району:
 - а) чорноземи з високим вмістом гумусу;
 - б) чорноземи з високою бальною оцінкою;
 - в) непридатні для ведення сільського господарства;
 - г) бідні на гумус і потребують постійного внесення добрив та вапнування.

Питання для самоперевірки

1. Охарактеризуйте стратегії економічного розвитку регіонів України.
2. Яке місце в системі регіонального управління відводиться прогнозуванню та економічному програмуванню?

3. За якими ознаками регіони можна віднести до депресивних або проблемних регіонів?

3. ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Для кращого засвоєння та закріплення матеріалу з дисципліни «Регіональна економіка» передбачається самостійна робота здобувачів вищої освіти, яка є однією з форм навчально-виховного процесу, що охоплює як аудиторну, так і позааудиторну роботу. Правильна її організація сприяє активізації мислення, розвитку ініціативи, виробленню стійких навичок самостійної творчої діяльності.

Самостійна робота при вивченні дисципліни «Регіональна економіка» складається з таких видів робіт:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- поглиблене вивчення окремих тем і питань дисципліни на основі рекомендованої літератури;
- підготовка індивідуальних завдань;
- написання рефератів;
- консультації з викладачем;
- підготовка до написання модульної контрольної роботи та підсумкового контролю.

Самостійній роботі передують лекції, на яких розглядаються базові та проблемні теми курсу. Після цього здобувачі повинні самостійно ознайомитися з основними питаннями кожної теми відповідно до навчальної програми, рекомендованими підручниками, навчально-методичною літературою, нормативною базою, періодичними виданнями.

Здобувач вищої освіти повинен в зошиті для конспектування лекційного матеріалу вивчити та письмово відповісти на питання самостійного вивчення теми. В день, встановлений графіком консультацій, необхідно з'явитися до викладача і надати виконану роботу.

Кожне завдання передбачає самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизацію, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань з навчального курсу.

Написання і захист реферату є важливою формою самостійної навчальної діяльності студентів. Написання реферату сприяє поглибленому вивченню навчальної дисципліни, подальшій систематизації, розширенню і закріпленню отриманих знань.

Виконання реферату покликано:

- поглибити, систематизувати і закріпити теоретичні знання з дисципліни;
- відпрацювати навички самостійної роботи з елементами творчого пошуку, ініціативності;
- виробити вміння узагальнювати теоретичні матеріали, аналізувати практичну інформацію, працювати зі спеціальною літературою, довідковими виданнями тощо;
- використовувати сучасні методи наукового дослідження в процесі вивчення економічних процесів;
- аналізувати конкретні економічні факти і робити наукові узагальнення та висновки.

Обов'язковим етапом роботи над рефератом є його захист, що передбачає виступ перед аудиторією з основними положеннями роботи. Захист реферату включає:

- ✓ Коротке повідомлення про актуальність теми реферату, визначення мети і завдання роботи, отримані результати, висновки і пропозиції.

- ✓ Відповіді на запитання викладача й однокурсників.
- ✓ Відгук наукового керівника-консультанта про написаний реферат (самостійність, своєчасність, відповідність змісту темі, повнота її розкриття, дотримання вимог щодо оформлення тощо).

Тематику рефератів з дисципліни наведено в *додатку А*, вимоги до його написання - в *додатку В*.

Самостійна (індивідуальна) робота здобувачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Засвоєння тем (завдань), які виносяться лише на самостійну роботу виділені як окремих елемент навчального модуля із встановленням для нього вагового коефіцієнта.

Контроль і облік поточної успішності на аудиторних заняттях самостійної (індивідуальної) роботи здійснюється шляхом виставлення в журналі обліку роботи викладача оцінок за чотирибальною (національною) шкалою.

ПИТАННЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва теми, окремі питання з яких виносяться на самостійне вивчення з курсу «Регіональна економіка»
1	Тема 2. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економічних регіонів 1. Визначальна роль економічних і соціальних факторів у розміщенні виробництва
2.	Тема 3. Економічне районування і територіальна організація господарства 1. Економічне районування України, історія розвитку і сучасні погляди
3	Тема 5. Сутність, мета і завдання, механізм реалізації регіональної економічної політики 1. Наукове обґрунтування регіонального розміщення продуктивних сил
4	Тема 6. Механізм реалізації регіональної економічної політики 1. Міжрегіональне і прикордонне співробітництво - інструменти реалізації регіональної економічної політики 2. Основні засади управління державним і комунальним секторами регіональної економіки
5	Тема 7. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах 1. Регіональні особливості галузевої структури економіки 2. Реструктуризація регіональної економіки в умовах ринку
6	Тема 8. Природний та ресурсно-трудова потенціал економіки України 1. Кількісна і якісна економічна оцінка природних ресурсів та природних умов 2. Характеристика природно-ресурсного потенціалу економічних районів 3. Населення і трудовий потенціал України
7	Тема 9. Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення 1. Міжгалузеві комплекси, їх сутність, структура та значення 2. Процеси інтеграції та підвищення ролі регіонів 3. Динаміка та ефективність структурної трансформації економіки
8	Тема 10. Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем

4. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) є видом позааудиторної індивідуальної роботи студента навчально-дослідного характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу і завершується складанням підсумкового заліку.

Мета ІНДЗ.

Самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Пропоновану тематику індивідуальних навчально-дослідних завдань наведено в додатку Б.

Структура ІНДЗ:

- *вступ* – зазначається тема, мета, завдання роботи й основні її положення;
- *основні результати роботи* і їх обговорення – подаються статистичні або якісні результати роботи, схеми, малюнки, моделі, описи, систематизована реферативна інформація та її аналіз тощо;
- *висновки*;
- *список використаної літератури.*

Вимоги до змісту ІНДЗ.

На основі даних статистичних довідників, літературних джерел, лекційного матеріалу кожен студент готує індивідуальну роботу на тему: „Продуктивні сили і сучасний стан економіки області” і оформлює її в вигляді реферату (обсяг 10 аркушів).

У першому розділі вказується місце області в розміщенні продуктивних сил країни, її особливості в регіональному поділі праці.

У другому розділі слід навести характеристику рельєфу, кліматичних умов, ґрунтів, наявність і розміщення корисних копалин в області.

У третьому розділі наводяться дані про чисельність населення, в тому числі міського і сільського, середню його густоту, вказується кількість міст, національний склад, вікова структура населення, тенденції демографічних змін.

У четвертому розділі розглядається промисловий комплекс, виділяються провідні галузі промисловості, які визначають спеціалізацію області. Тут повинні знайти відображення питання розвитку паливно-енергетичного, машинобудівного, хіміко-лісового, будівельного та рекреаційного комплексів, а також чорної і кольорової, легкої та харчової промисловості, транспорту.

У п'ятому розділі висвітлюється рівень розвитку агропромислового комплексу: земельний фонд, капіталовкладення, технічна забезпеченість, виробництво валової продукції, розвиток основних підкомплексів.

У шостому розділі дається характеристика екологічній ситуації в області: вказуються основні проблеми, причини виникнення та можливі шляхи їх подолання.

У висновках стисло викладаються всі розділи реферату з виділенням найбільш важливих питань.

Суть ІНДЗ студент доповідає на семінарі. Він готує презентацію і протягом 5-7 хв. коротко викладає основні положення своєї роботи й відповідає на запитання.

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття про предмет дослідження науки «Регіональна економіка». Місце дисципліни в системі наукових дисциплін, його мета і завдання.
2. Структура дисципліни. Теоретико-методологічні основи «Регіональної економіки».
3. Економічні закони і закономірності розміщення продуктивних сил.
4. Закономірності ефективного розміщення продуктивних сил,
5. Фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.
6. Сировинний, паливно-енергетичний, водний, трудовий, споживчий, транспортний фактори розміщення ПС.
7. Фактор науково-технічного прогресу, фактори ринкової кон'юнктури, економіко-географічного положення та екологічний.
8. Вплив факторів на формування економіки регіонів.
9. Основні форми територіальної організації господарства.
10. Сутність територіальної організації.
11. Класифікація економічних зв'язків. Територіальна структура.
12. Форми розміщення продуктивних сил – пункти, центр, вузол, комплекс, район. Територіально-виробничі, портово-промислові комплекси та науково-технологічні зони.
13. Основи економічного районування. ТВК як основа економічного району.
14. Сучасне економічне районування України.
15. Типологізація регіонів.
16. Типологізація регіонів за вихідним станом та динаміці визначеного індикатору; за головними проблемами регіонального розвитку; з орієнтацією на цілі, завдання і механізми регіональної політики.
17. Поняття про територіальний поділ праці. Різновиди ТПП: генеральний, внутрішньорайонний, довкола економічного центру, постадійний, фазовий, епізодичний.
18. Показники ефективності спеціалізації території, коефіцієнти локалізації, виробництва продукції на душу населення, міжрайонної товарності.
19. Територіальний поділ праці як основа формування економічних районів.
20. Ступінь участі регіону в ТПП.
21. Територіально-виробничі комплекси як прояв ТПП.
22. Вплив великих міст та основних форм територіальної організації виробництва на економіку регіону.
23. Критерії і принципи економічного регіону.
24. Основні загальноекономічні показники розвитку регіону та аналіз його економічного потенціалу.
25. Основні розділи сучасної програми регіонального розвитку.\
26. Характеристика загального рівня соціально-економічного розвитку регіону.
27. Суть господарського комплексу.
28. Основні умови формування господарського комплексу України.
29. Основні риси господарства України.
30. Народногосподарський комплекс України.

31. Галузева, територіальна, функціональна та організаційна структура народногосподарського комплексу України.
32. Виробнича й невиробнича сфери народного господарства.
33. Загальна характеристика промисловості, сільського господарства та транспорту. Основні ланки невиробничої сфери.
34. Трансформація господарського комплексу за ринкових умов.
35. Поняття регіональної економіки та регіональної політики.
36. Засади функціонування регіональної економіки.
37. Соціально-економічний потенціал регіону.
38. Державні регіональні програми як складова частина регіональної політики.
39. Регіональна економічна політика, її сутність та завдання.
40. Державна регіональна політика її об'єкти і суб'єкти.
41. Принципи ДРЕП перехідного періоду.
42. Складові частини ДРЕП.
43. Проблеми реалізації регіональної економічної політики. Законодавче підґрунтя.
44. Механізм реалізації регіональної економічної політики держави.
45. Принципи державного регулювання регіонального економічного розвитку, його складові елементи.
46. Програми розв'язання регіональних проблем.
47. Державне регулювання соціально-економічного розвитку регіонів.
48. Роль обласних, районних та міських держадміністрацій в реалізації державної політики в регіонах.
49. Місцеві бюджети як фінансова основа соціально-економічного розвитку регіону. Державна регіональна фінансова політика.
50. Природно-ресурсний потенціал України.
51. Демографічні передумови розміщення продуктивних сил.
52. Трудоресурсний потенціал.
53. Аналіз демографічної ситуації і ринку праці в регіоні. Регіональний ринок праці.
54. Суть і класифікація міжгалузевих комплексів.
55. Виробничі програми міжгалузевих регіональних комплексів. Основні цілі міжгалузевого комплексу.
56. Паливно-енергетичний, металургійний, машинобудівний, хіміко-лісовий, будівельний комплекси.
57. Комплекс галузей легкої промисловості.
58. Агропромисловий комплекс.
59. Рекреаційний комплекс.
60. Виробнича інфраструктура регіону.
61. Енергетична інфраструктура регіону.
62. Транспортна система регіону.
63. Розвиток виробничих зв'язків у регіонах.
64. Соціальна інфраструктура.
65. Соціально-побутова та соціально-духовна інфраструктура регіону.
66. Побутове обслуговування.
67. Пасажирський транспорт та засоби зв'язку.
68. Сучасне економічне районування України.
69. Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові структури.
70. Сутність міжнародного поділу праці, основні потоки капіталу та робочої сили. Соціально-економічна типологія країн.

71. Економічна інтеграція.
72. Економічні союзи.
73. Форми зовнішньоекономічної діяльності.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Воскобоева О.В. Регіональна економіка: навч. посібн. /О.Ю.Гусєва, О.В.Воскобоева, О.С.Ромашенко – Київ:ДУТ, 2019 – 98 с.
2. Димченко О.В. Регіональна економіка: навч. посібник / О.В. Димченко, Н.М. Матвєєва, С.М. Гайдєнко; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва – Х.: ХНАМГ, 2015. - 221 с.
3. Зінь Е.А. Регіональна економіка: Підручник. - К.: «ВД «Професіонал», 2016. - 528 с.
4. Жук М.В. Регіональна економіка: підручник / Жук М.В. – К.: ВЦ “Академія”. – 2008. – 416 с.
5. Коротун С. І. Регіональна економіка: конспект лекцій / С. І. Коротун, О. Я. Романів. – Р. : Вид. ДІВА, 2008. – 64 с.
6. Лишиленко В.І. Регіональна економіка:підручник / В.І. Лишиленко- К.: Центр учбової літератури, 2009. – 384 с.
7. Олійник Я. Б. Запотоцький С. П., Кононенко О. Ю., Мельничук А. Л., Пасько В. Ф. Регіональна економіка: навчальний посібник (2-ге вид. змін. І доп.) / За ред. Я. Б. Олійника. – К.: КНТ, видавець Фурса С.Я., 2014 – 444 с.
8. Регіональна економіка: підручник / Н. Л. Гавкалова, Н. К. Гіковата, О. О. Петряєв та ін. ; за заг. ред. Н. Л. Гавкалової. – Х.: ВД "ІНЖЕК", 2011. – 464 с.
9. Савченко В.Ф. Регіональна економіка: Навч. посібник / Савченко В.Ф. – К.: Кондор, 2012. – 339 с.

Додаткова

1. Про стимулювання розвитку регіонів : Закон України № 3235-IV від 20.12.2005 р. // Відомості Верховної Ради. – 2006. – № 9, № 10–11. – С. 96.
2. Про транскордонне співробітництво: Закон України № 1879-15 від 24.06.2004 // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 50. – С. 534.
3. Про Генеральну схему планування території України : Закон України №3059-14 від 07.02.2002 р. // Відомості Верховної Ради. – 2002. – №30. – С. 204.
4. Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій» (законопроект № 5323).
5. Богорад О. Д. Регіональна економіка: словник-довідник / О. Д. Богорад, О. М. Невелєв, В. М. Падалка іа ін. – К. : НДІСЕП, 2004. – 346 с.
6. Варналій З. С., Шевченко О. В. Методологічний підхід до розроблення концептуальних засад щодо стратегічного регулювання диспропорцій розвитку регіонів. *Регіональна економіка*. 2021. №3(101). С. 5-14. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2021-3-1>.
7. Данилишин Б.М., Чернюк Л.Г., Фацевський М.І. та ін. Продуктивні сили економічних районів України. – К: ЗАТ “НІЧЛАВА”, 2000. – 517 с.
8. Дорогунцов С.І., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Теорія розміщення продуктивних сил і регіональної економіки. Навч. посіб. – К.: “Стафед-2”, 2001. – 144 с.

9. Іщук С.І. Розміщення продуктивних сил (теорія, методи, практика). – К.: Європейський університет фінансів, інформатики, менеджменту і бізнесу, 1999. – 184 с.
10. Мазур А.Г. Регіональна економіка: проблеми відтворення та управління. – Вінниця, 2000. – 263 с.
11. Олійник Я. Б. Регіональна економіка: навчальний посібник (2-е вид. змін. і доп.) / за ред. Я.Б. Олійника. – К. : КНТ, Видавець Фурса С. Я., 2008. – 444 с.
12. Регіональна економіка та природокористування / за ред. Голікова А.П.: Навч. посіб. - К: Центр учбової літератури, 2011. – 352 с.
13. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку: монографія / за ред. З. С. Варналія – К. : Знання України, 2005. – 498 с.
14. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка : підручник / [С. І. Дорогунцов, Т. А. Заяць, Ю. І. Пітюренко та ін.]; за заг. ред. С. І. Дорогунцова ; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад "Київський екон. ун-т ім. В. Гетьмана". –3-тє вид. – К. : КНЕУ, 2008. – 989 с.
15. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка : підручник / за ред. В. В. Ковалевського, О. Л. Михайлюк, В. Ф. Семенова. – 9-те вид. – К. : Знання, 2009. – 373 с.
16. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика. Навч.посіб. – К.: Вікар, 2001. – 377 с.
17. Шебанін В. С., Уманська В. В., Решетілов Г. О. Розвиток територій у системі державної регіональної політики. *Регіональна економіка*. 2021. №3(101). С. 28-35. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2021-3-3>.
18. Чернюк Л.Г., Д.В. Клиновий „Розміщення продуктивних сил України”. Навчальний посібник. - Київ: ПУЛ, 2002.- 470 с.

Інформаційні ресурси

19. Регіони України: статистичний щорічник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
20. Бібліотека – <http://www.library.com.ua/>
21. Сервер Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>
22. Ліга Бізнес-Інформ: www.liga.net/
23. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua/ 5

Пропоновані теми рефератів

1. Соціальна спрямованість розвитку і розміщення продуктивних сил.
2. Стратегія сталого розвитку продуктивних сил.
3. Принципи та фактори адміністративно-територіального поділу України.
4. Наукові положення регіональної політики України.
5. Функції і напрями зміцнення конкурентних позицій регіональних систем.
6. Обмеження та негативні фактори у формуванні конкурентоспроможності регіону. Найважливіші конкурентні позиції у взаємодії регіонів.
7. Самоврядування територій і вдосконалення управління ними.
8. Форми державного регулювання економічного і соціального розвитку регіонів.
9. Забезпечення економічної безпеки держави в контексті проблем розміщення і розвитку продуктивних сил.
10. Фактори розміщення продуктивних сил та їх реалізація в практичній діяльності
11. Оцінка об'єктивного характеру економічного районування території України.
12. Територіальна організація продуктивних сил і принципи управління господарством регіонів.
13. Значення природного фактора у формуванні економічних районів.
14. Класифікація та економічне оцінювання природних ресурсів.
15. Сутність і принципи використання природно-ресурсного потенціалу території. Мінеральні ресурси галузей промисловості.
16. Природні ресурси сільськогосподарського виробництва.
17. Природно-рекреаційні ресурси України
18. Проблема сформованості економічних районів та чинників, які визначають завершеність цього процесу
19. Демографічна ситуація в Україні.
20. Людський фактор у розміщенні продуктивних сил.
21. Вплив структурних перетворень на народногосподарський комплекс України.
22. Сучасні форми територіальної організації промисловості.
23. Проблеми і напрями вдосконалення структури народного господарства України.
24. Місце зовнішньоекономічних зв'язків у соціально-економічному розвитку України.
25. Роль міжнародних кредитів і позик у розвитку економіки держави.
26. Іноземні інвестиції — важлива форма стимулювання розвитку економіки.
27. Роль паливно-енергетичного комплексу у суспільному виробництві.
28. Місце і роль машинобудування у розвитку економіки України.
29. Вплив природних, економічних та інших факторів на розвиток і розміщення сільського господарства.
30. Земельний фонд України та його роль у розвитку сільського господарства.
31. Експорт, імпорт сільськогосподарської продукції в Україні.
32. Роль біологічних ресурсів у розвитку господарства України.
33. Інтенсифікація комплексного використання природних ресурсів Світового океану.
34. Сутність та зміст регіональної парадигми економічного розвитку.
35. Теоретичні засади регіоналізації економічного розвитку.

**Пропонована тематика індивідуальних
навчально-дослідних завдань**

1. Продуктивні сили і сучасний стан економіки Вінницької області.
2. Продуктивні сили і сучасний стан економіки Волинської області.
3. Продуктивні сили і сучасний стан економіки Дніпропетровської області.
4. Продуктивні сили і сучасний стан економіки Донецької області.
5. Продуктивні сили і сучасний стан економіки Житомирської області.
6. Продуктивні сили і сучасний стан економіки Закарпатської області.
7. Продуктивні сили і сучасний стан економіки Запорізької області.
8. Продуктивні сили і сучасний стан економіки Івано-Франківської області.
9. Продуктивні сили і сучасний стан економіки Київської області.
10. ІНШІ.....

ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ З ДИСЦИПЛІНИ

Написання і захист реферату є важливою формою самостійної навчальної діяльності студентів. Написання реферату сприяє поглибленому вивченню навчальної дисципліни, подальшій систематизації, розширенню і закріпленню отриманих знань. Виконання студентом реферату покликано:

- поглибити, систематизувати і закріпити теоретичні знання з дисципліни;
- відпрацювати навички самостійної роботи з елементами творчого пошуку, ініціативності;
- виробити вміння узагальнювати теоретичні матеріали, аналізувати практичну інформацію, працювати зі спеціальною літературою, довідковими виданнями тощо;
- використовувати сучасні методи наукового дослідження в процесі вивчення економічних процесів;
- аналізувати конкретні економічні факти функціонування національних економічних систем і робити наукові узагальнення та висновки.

Реферат повинен бути логічно побудований і мати характер цілісного і завершеного самостійного дослідження.

Етапи виконання реферату:

1. вибір теми;
2. підготовка до написання реферату;
3. складання плану;
4. формування тексту реферату;
5. оформлення роботи;
6. подання роботи керівнику для перевірки.

Реферат складається з таких частин: вступ, основна частина, висновки.

Вступ. У вступі студент обґрунтовує актуальність вибраної теми, дає характеристику сучасного стану досліджуваної проблеми та характеристику стану об'єкта дослідження. Визначається мета реферату та завдання, які необхідно вирішити при його написанні. У вступі також звертається увага на рівень розробленої теми у вітчизняній та закордонній літературі, доцільно провести короткий огляд основних публікацій авторів з досліджуваної проблеми. Обсяг вступу –1-2 сторінки.

Основна частина роботи. Основна частина присвячується теоретико-методологічним аспектам досліджуваної теми та поділяється на 2-3 параграфи. Тут розглядаються загальні теоретичні підходи до теми з використанням сучасних літературних джерел з досліджуваної проблеми (монографії, наукові статті, матеріали конференцій, Інтернет-ресурси тощо). Рекомендований обсяг основної частини реферату –7-10 сторінок.

Висновки. Висновки показують, якою мірою вирішено завдання і досягнуто мету дослідження, сформульованої у вступі. Результатами висновків є чіткі конкретні узагальнення матеріалу дослідження. Обсяг висновків –1-2 сторінки.

Мова реферату – державна, стиль – науковий, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок; послідовність – логічна. Пряме переписування у роботі матеріалів з літературних джерел неприпустиме, крім цитат, що подаються у лапках відповідно до тексту оригіналу.

Набір тексту здійснюється на комп'ютері через 1,5 міжрядкових інтервали (29–30 рядків на сторінці), друк – на принтері з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм) з використанням шрифтів текстового редактора Word Times New Roman. Висота шрифту – 14 мм. Поля: ліве – не менше 25 мм, праве – не менше 10 мм, верхнє і нижнє – не менше 20 мм. Шрифт друку повинен бути чітким, чорного кольору середньої жирності, щільність тексту – однаковою.

Матеріал реферату слід брошурувати у такій послідовності:

- **титульний аркуш** (містить повну назву міністерства, найменування вищого навчального закладу, кафедри; прізвище, ім'я та по батькові й інші відомості про автора; тему реферату; прізвище, вчене звання (посаду) наукового керівника; місто і рік виконання);
- **зміст** (містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів роботи);
- **вступ**;
- **основна частина**;
- **висновки**;
- **список використаних джерел**.

Викладення тексту розділів, а також вступу та висновків слід починати з нової сторінки. Параграфи позначають порядковими номерами арабськими цифрами (1, 2, 3).

Нумерація. Сторінки роботи нумеруються арабськими цифрами (без знака №) у правому верхньому куті аркуша. Першою сторінкою роботи є титульна сторінка, яка включається до загальної нумерації сторінок і на якій номер сторінки не ставиться.

Оформлення допоміжних матеріалів. Допоміжними матеріалами є: *ілюстрації* (схеми, діаграми, рисунки тощо), *таблиці*, *формули* і *додатки*.

Ілюстрації мають доповнювати текст роботи, поглиблювати розкриття її суті і тому в тексті на кожному з них повинно бути посилання з коментарем.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу. Номер ілюстрації має складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка: наприклад, «Рис. 1.2» (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації та її назва розміщуються послідовно під ілюстрацією по центру.

Ілюстрації (схеми, графіки тощо) і таблиці слід подавати в роботі безпосередньо після тексту, де їх згадано вперше або на наступній сторінці.

Цифровий матеріал, як правило, подається у вигляді **таблиць**. Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці, таким чином, щоб її можна було читати без повороту тексту або з поворотом за годинниковою стрілкою. На всі таблиці мають бути посилання в тексті. При цьому слово «таблиця» пишуть скорочено, наприклад «... у табл. 1.1».

Таблиці нумерують послідовно у межах розділу. У правому верхньому куті розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера, який складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка: наприклад, «Таблиця 2.1»

(перша таблиця другого розділу). Якщо таблиця переноситься на іншу сторінку, то над подальшими частинами пишеться, наприклад, «Продовження табл. 2.1».

Назву таблиці друкують жирним шрифтом малими літерами (крім першої великої) і розміщують над таблицею по центру.

Формули у роботі нумеруються у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставиться крапка. Номери формул пишуть біля правого поля сторінки на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: «(1.1)» (перша формула першого розділу).

Оформлення посилань. Під час роботи з різними джерелами науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, оскільки найменше скорочення може спотворити зміст, викладений автором. Посилання в тексті роботи на джерела інформації слід зазначити порядковим номером за списком джерел у квадратних дужках з визначенням конкретних сторінок, наприклад: «... у працях [25, с. 3 – 37]...».

Наприкінці роботи наводиться **список використаних джерел**. До цього списку включаються публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, на які є посилання в роботі. Всі джерела вказуються мовою видання. Джерела в списку використаних джерел слід розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Відомості про включені до списку джерела слід подавати згідно з вимогами державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць.

Список використаних джерел має містити усі використані джерела інформації, які розміщуються у такій послідовності:

- 1) Закони України (абетковий порядок);
- 2) Укази Президента України, постанови Уряду, Кабінету Міністрів України (за абеткою);
- 3) директивні матеріали міністерств (за абеткою);
- 4) монографії, брошури, підручники (абетковий порядок);
- 5) статті з журналів (абетковий порядок);
- 6) інструктивні, нормативні та інші матеріали, що використовуються підприємством (абетковий порядок);
- 7) іншомовні джерела.

Для інформаційних матеріалів джерел Інтернет – обов'язкове посилання на відповідну Web-адресу.

Обов'язковим етапом роботи над рефератом є його захист, що передбачає виступ перед аудиторією з основними положеннями роботи. Захист реферату включає:

1. Коротке повідомлення про актуальність теми реферату, визначення мети і завдання роботи, отримані результати, висновки і пропозиції.
2. Відповіді студента на запитання викладача й однокурсників.
3. Відгук наукового керівника-консультанта про написаний реферат (самостійність, своєчасність, відповідність змісту темі, повнота її розкриття, дотримання вимог щодо оформлення тощо).

Для нотаток

Навчально-методичне видання

Пугачевська К.Й.

Регіональна економіка

Методичні рекомендації

Тираж 10 пр.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

Редакційно-видавничий відділ МДУ,

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>